

Foto: Maria Àngels Casademont

>> *Vista aèria de Palau de Santa Eulàlia, a l'Alt Empordà.*

L'urbanisme dels micropobles

Les propostes de l'Avantprojecte de llei de territori als reptes de la seva ordenació

Abordar els reptes territorials i urbanístics dels micropobles demana necessàriament conèixer la seva realitat territorial, i tres simples dades ens la il·lustren prou gràficament: representen el trenta-cinc per cent de tots els municipis de Catalunya, ocupen el trenta-cinc per cent de la seva superfície, però únicament acullen l'u per cent de la població total. Són municipis amb una superfície similar a la resta, però amb una densitat de població trenta vegades inferior a la mitjana; territoris essencialment formats per sòl no urbanitzable i amb escassos o, fins i tot, inexistents assentaments urbans; pobles on la població sovint viu dispersa, amb les consegüents dificultats per prestar o fer arribar els serveis públics essencials.

JOSEP M. AGUIRRE I FONT > Text

Les importants diferències físiques entre els micropobles i la resta de municipis del país no es tradueixen jurídicament en marcs legals diferents. Tant la legislació bàsica estatal com l'actual legislació urbanística catalana reconeixen de forma idèntica les mateixes competències a tots els municipis del país, des de Sant Jaume de Frontanyà fins a l'Hospitalet, amb l'única singularitat de la ciutat Barcelona. A tots se'ls exigeix portar a terme totes les funcions pròpies de l'urbanisme en les seves diferents fases: planejament, gestió,

execució i disciplina urbanística.

És un model difícil d'implantar als municipis més petits i que es contradiu amb l'Estatut d'autonomia, que afirma que la distribució de competències entre els ens locals ha de tenir en compte la capacitat de gestió o el principi de diferenciació. És a dir, no es pot exigir a tothom les mateixes obligacions o responsabilitats, pel simple fet que no tots els ajuntaments disposen dels mateixos recursos per atendre-les.

Ara la Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme, partint del mandat estatutari, aborda aquesta diversitat en

Les importants diferències físiques entre els micropobles i la resta de municipis del país no es tradueixen jurídicament en marcs legals diferents

la redacció de l'Avantprojecte de llei de territori (la llei que substituirà la legislació urbanística, territorial i paisatgística vigent) i ho fa a diferents escales: diferenciant les competències municipals en funció de la població, reforçant el paper dels consells comarcals, articulant instruments de planejament propis i prestant una atenció especial al sòl d'espais oberts (l'actual sòl no urbanitzable) que cobreix la pràctica totalitat de molts dels micropobles.

La voluntat de fer-ho així és assegurar que el nivell d'exigència s'adequa a la capacitat de gestió del municipi (amb documents més simples, com les normes de planejament per a municipis inferiors a 1.000 habitants) i garantir, al mateix temps, el màxim rigor en l'exercici de les funcions públiques en matèria d'urbanisme o disciplina urbanística (amb més protagonisme dels consells comarcals, que hauran d'assumir les funcions dels municipis que no disposin de funcionaris per garantir-les).

La gestió dels espais oberts

Més enllà de la complexitat dels instruments o de qui n'assumeix la gestió, l'Avantprojecte de llei de territori posa èmfasi a aportar solucions a la gestió dels espais oberts, una qüestió històricament desatada per la legislació urbanística i els seus instruments de planejament. Propostes que en el cas dels micropobles han d'aportar respostes a alguns dels seus problemes més comuns: la dificultat per compatibilitzar la vida dels seus veïns i el desenvolupament dels pobles amb el fet que aquests s'ubiquen en un sòl que, per definició, és incompatible amb el desenvolupament urbanístic.

Com s'ha exposat sovint, la realitat dels micropobles ens dibuixa municipis amb assentaments dispersos, mancats de sòl urbà. Fins a dia d'avui, qualsevol intervenció en les edificacions d'aquests municipis demanava, normalment, l'articulació d'un catàleg de masies i cases rurals, un instrument pensat per recuperar el nostre patri-

>> Masos de Sales de Llierca, a la Garrotxa.

L'Avantprojecte posa èmfasi a aportar solucions a la gestió dels espais oberts, i compatibilitza aquesta gestió amb la vida dels veïns

>> *La nova Llei de territori recull mesures per incentivar les necessitats singulars dels micropobles. Campelles.*

>> *Carrer de Rupjà, al Baix Empordà.*

>> *Molts d'aquests municipis tenen la població distribuïda en dos o tres nuclis o bé directament disseminada en masos o petits veïnats. Madremanya.*

>> *Nucli de població del terme municipal de Pardines, al Ripollès.*

moni arquitectònic, però sense capacitat d'abordar la singularitat dels micropobles. I això, de manera inevitable, dificultava enormement qualsevol intervenció urbanística en moltes d'aquestes edificacions i, literalment, impedia qualsevol edificació nova en aquests sòls.

L'alternativa a aquest model era classificar el sòl com a urbà, cosa que comportava incorporar-lo al procés de transformació urbanística i dotar-lo dels serveis urbanístics bàsics (pavimentació de carrers, serveis en xarxa, etc.) però, al mateix temps, fer créixer la taca urbanitzada i desfigurar la seva identitat tradicional, que en definia el caràcter.

Dues noves eines urbanístiques

Ara l'Avantprojecte de llei de territori proposa dues eines per respondre a la diversi-

tat allà on sigui necessari, i així evitar situar aquests municipis davant el dilema de triar entre sotmetre's al procés de transformació urbanística o desaparèixer: els veïnats rurals tradicionals i les edificacions de recuperació incentivada.

La primera eina, els veïnats rurals tradicionals (una figura sense equivalent en la legislació urbanística actual), té com a objectiu garantir la pervivència dels petits nuclis de població que han subsistit a través de generacions, sense disposar dels serveis urbanístics bàsics dels assentaments urbans i sense que n'hagin de disposar. En aquests veïnats, l'ús global dels quals és l'habitatge, es permet ampliar moderadament les edificacions i rehabilitar les ja existents, s'admet la divisió horitzontal i fins tot les edificacions de nova planta per substituir les velles i, excepcionalment, per

Fotos: Maria Àngels Casademont

El nou text proposa eines per evitar situar els municipis petits davant el dilema de sotmetre's al procés de transformació urbanística o desaparèixer

Foto: Maria Àngels Casademont

ocupar els espais buits accessibles des de la via pública. Es vol garantir que aquests nuclis conservin la seva identitat, que no esdevinguin assentaments urbans i, al mateix temps, donar resposta a les necessitats dels seus veïns.

Les edificacions de recuperació incentivada són les actuacions que substitueixen la reconstrucció de masies i cases rurals de la legislació actual, però amb una diferència substancial respecte a la regulació vigent: per primera vegada, el planejament supramunicipal de la Generalitat (a través de les anomenades *estratègies territorials*) podrà determinar elements estructurals, adequats per a cada unitat de paisatge, necessaris perquè l'edificació pugui ser considerada de recuperació incentivada. Amb aquest nou instrument es vol garantir que els criteris que s'adoptin siguin adequats a les diferents unitats de paisatge, però al mateix temps s'habilita la Generalitat per

definir polítiques diferenciades en matèria d'edificacions de recuperació incentivada en funció de les diferents realitats territorials i, per tant, es facilita la reconstrucció i la rehabilitació d'aquestes edificacions en els micropobles.

L'Avantprojecte de llei de territori aporta, doncs, eines que poden ajudar a donar resposta a algunes de les demandes dels municipis més petits del país, però, òbviament, les solucions a alguns dels seus problemes requereixen continuar apostant per polítiques públiques transversals que, més enllà de l'urbanisme, garanteixin el reequilibri territorial del qual ja feia bandera ara fa més de trenta anys la Llei 23/1983, de 21 de novembre, de política territorial.

Josep M. Aguirre i Font és professor lector de dret administratiu de la Universitat de Girona.

>> *Vista aèria de Vilaiür, a l'Alt Empordà.*

Les solucions als problemes dels micropobles requereixen continuar apostant per polítiques públiques transversals que, més enllà de l'urbanisme, garanteixin el reequilibri territorial